

L'espai i la participació

Des de l'Arxiu municipal, i després d'un parèntesi en que no s'havien celebrat jornades d'història, a la tardor de 1998 van convocar-se les Terceres Jornades d'Estudis, en aquesta ocasió circumscrites al període de la Guerra Civil i el franquisme a Molins de Rei, iniciativa que va ser ben acollida per Espai de recerca i altres institucions i entitats, com el Museu Municipal, la Biblioteca Pau Vila i Fòrum XXI, que s'avingueren a col·laborar en la seva organització i desenvolupament.

En l'escrit de convocatòria s'apun-
tava la necessitat de donar continuïtat a les anteriors jornades, celebrades respectivament el 1984 i el 1990, i d'ampliar el marc específic dels estudiosos de la Història per donar pas a recerques des del punt de mira d'altres disciplines "com la sociologia, l'economia, l'antropologia, el periodisme, la filologia". La convocatòria també posava de manifest les noves possibilitats que s'obrien a partir de la progressiva obertura als estudiosos dels arxius i, amb paraules de l'alcalde, es convidava a la participació "en l'estudi d'un període relativament proper i on les ideologies han substituït sovint el rigor científic".

En conseqüència amb aquests propòsits, i per animar la participació no només d'estudiosos sinó també de tots aquells, homes i dones o aleshores nens, que van ser protagonistes actius o anònims del passat, Espai de Recerca va fer una crida, des de les pàgines de *La Casa de la Vila* de setembre de 1998, en la qual reclamàvem la importància de recollir els testimonis guardats als arxius i museus, sense deixar de banda les "provocacions de la memòria" que unes jornades d'aquest estil desvetllen, de manera que poguéssim "acomodar-nos del segle xx prenent consciència de les grandeses i de les errades".

La primera resposta ens va arribar limitada en nombre però eficaç en resultats. La Sra. Antònia Raventós, habitual col·laboradora de Radio Molins, va avenir-se a explicar-nos amb la seva vivacitat característica els seus records, compartits amb algunes amigues que també foren entrevistades. Com a marc previ a la celebració, de la mateixa manera s'advertí, doncs, una predisposició a parlar del tema de les Jornades en els col·loquis i actes celebrats l'any 1999.

Per a aquells que no hi assistiren, val

Acte inaugural de les Terceres Jornades d'Estudis Locals.

Visió global de l'exposició Guerra Civil i Postguerra.

L'espai
i la participació

la pena recordar la presència de l'escriptor Ferran Torrent a la Biblioteca Pau Vila, en un acte organitzat per aquesta institució, que ens va oferir la seva subjectiva i irònica visió dels anys del franquisme al País Valencià i la projecció d'un NO-DO, i l'apassionada panoràmica sobre el franquisme i la monarquia feta pel professor Bernat Muniesa, en un acte organitzat i celebrat a la seu del Fòrum XXI. Promoguts per la nostra entitat, valorem la interpretació, des de la perspectiva del Vallès i del Baix Llobregat, dels poders locals en el període franquista, feta pels especialistes en el tema M. Marín i C. Santacana, de la Universitat Autònoma i Central de Barcelona, respectivament; la rigorosa versió dels aspectes militars de la contesa per part de G. Cardona, professor de la Universitat de Barcelona, i la projecció de la polèmica i divulgada filmació de Dolors Genovés sobre l'afusellament de J. Carrasco i Formiguera amb la presència de la directora.

En el període que va des de la convocatòria de les Jornades fins a la seva realització, la nostra entitat va ser present a les reunions preparatòries convocades per l'Arxiu Municipal i va intervenir en l'assessorament del guió i la revisió dels textos de

l'exposició muntada pel Museu Municipal, i en l'elaboració dels guions de les entrevistes filmades i del guió final del vídeo que s'hi exhibia. Com a fruit d'aquesta activitat, poden consultar-se a l'Arxiu Municipal entrevistes filmades amb Joan Garcia, membre de les Joventuts Llibertàries; Antoni Borràs, de la Federació Obrera, soldat als fronts d'Aragó i Madrid; Joaquina Colomer, mestra a l'escola de la Rierada; Eulàlia Monfort, infermera a la clínica confiscada de les monges; Josep Font i Romagosa, soldat de la Lleua del Biberó, actiu al front de Lleida; Maria Sala, actriu de l'Estudi Art Escènica del Foment; Beatriu Casanovas, parvulista; Vicenç Crous, fill d'un funcionari municipal; Magdalena Bonamich, estudiant de bibliotecària; Antònia Castellet, filla del qui va ser alcalde de la vila en els darrers mesos de la guerra, totes elles evocadores dels difícils anys de la guerra i dels més durs encara de la postguerra immediata.

Finalment, van celebrar-se les Jornades. La primera sessió, el dia 18 d'octubre, sota les directrius del ponent Joan Villarroya, de la Universitat de Barcelona, especialista en el tema de la repressió a Catalunya a conseqüència de la Guerra Civil, va aco-

llir les comunicacions presentades per Antoni Pozo, sobre el component humà de les centúries de milicians molinencs; Gemma Tribó, sobre el volum i els mecanismes d'ajut desplegats a la vila per a l'acolliment de les persones evacuades d'altres terres ocupades per l'exèrcit nacional; Cèlia Cañellas, sobre els components polítics del Consell Municipal; Judit Pujadó, sobre la política i les actuacions de defensa de la població enfront dels bombardeigs; Antoni López i M. Rosa Monreal aportaren biografies i testimonis familiars del període i Josep M. Gelabert ens va fer saber les seves troballes a l'Arxiu de Salamanca, Secció de guerra civil, pel que fa a informació sobre Molins de Rei.

A la segona sessió, presidida pel ponent Carles Santacana, autor, entre d'altres obres, d'un valuós llibre sobre el franquisme a l'Hospitalet, Jordi Amigó va presentar una brillant aportació sobre els últims dies de la Guerra; Francesc Ballester ens plantejà la visió de la dona des de la revista *Llobregat* com un motiu d'anàlisi de la propaganda ideològica del franquisme; Mercè Sellés ens apropà al significat social i a les repercussions de la tàctica entrista als sindicats verticals per part de Comissions Obreres des de la perspectiva de Molins de Rei, Joan Costa, ressalta el paper de les organitzacions catòliques als anys 60 en la dinamització de la vida social i, finalment, sense ser llegida a les jornades, va ser rebuda una significativa aportació de Martín Navarro sobre els "maquis" al Baix Llobregat. La tercera sessió es destinà a la celebració d'una taula rodona, coordinada per dos membres de la Junta, que comptà amb la participació de molinencs i molinenques que ens van explicar les seves experiències del període de la Guerra Civil: la Sra. Magdalena Bonamich ens va evocar els seus records des de l'experiència viscuda com a estudiant de l'Escola de Bibliotecàries de la Generalitat; el Sr. Joan Font ens va explicar amb vivacitat les seves experiències de soldat de la Lleua del Biberó, relata-

des també en el seu llibre *Soldat de dos exèrcits*, publicat el 1980 i que ja va per la segona edició; la Sra. Eulàlia Monfort ens va detallar la vida d'infermera a l'Hospital de Sang instal·lat a la Clínica confiscada de les Germanes del Sagrat Cor a Molins de Rei, i el Sr. Lluís Pons ens va fer memòria de l'impacte de la guerra en els seus records d'infància.

Cadascuna de les sessions varen aplegar un nombre significatiu d'assistents, molts d'ells interessats a evocar els seus records amb caràcter testimonial, amb el contrapunt de l'escassa participació de públic jove. Com totes les celebracions, les III Jornades han tingut aspectes més o menys reeixits, però en conjunt cal valorar positivament l'acotament cronològic que impedeix la dispersió, el ressò de la proposta d'estudi especialment pel que fa als anys de la Guerra Civil, tan febles bibliogràficament a la vila en contrast amb el romanent de records de fàcil aflorament en la memòria col·lectiva i l'encetament dels estudis sobre el període franquista, iniciats en les II Jornades i que per la seva extensió cronològica i significació exigeixen ser objecte de reflexions posteriors. Tant per l'acollida del públic, com pels buits encara existents, ens sembla que les Jornades han marcat més que una fita final, l'inici d'un procés que ens hauria de portar a poder parlar amb naturalitat i coneixement dels anys de la Guerra Civil i el franquisme a Molins de Rei, recuperant la memòria plural dels diferents protagonistes del teixir històric, tant els homes com les dones, els instruïts com els analfabets, els denunciants com els represaliats, les autoritats com l'oposició, sense deixar de banda el record d'aquells als quals la guerra allunyà definitivament de la comunitat per la via de la mort o l'exili definitiu ni el d'aquells que encara tenallats per la por només s'atreveixen a explicar les seves vivències en el clos tancat de la família o bé han optat per no parlar-ne."